

Versiune anonimată

Traducere

C-415/22 – 1

Cauza C-415/22

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

20 iunie 2022

Instanța de trimitere:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

9 iunie 2022

Reclamant:

JD

Pârâți:

Acerta - Caisse d'assurances sociales

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti)

État belge

[omissis]
Data pronunțării:
09-06-2022

[omissis]

[omissis] [omissis]
[omissis] [omissis]

[omissis]
[omissis]
Domeniu:
contribuții la asigurările
sociale independente

[omissis]
[omissis]
[mențiuni administrative]

**Tribunal du travail francophone de
Bruxelles (Tribunalul pentru Litigii de Muncă Francofon din Bruxelles)**

Camera a unsprezecea

Hotărâre

ÎN CAUZA:

JD, [omissis]

domiciliat [omissis] la [omissis] TERVUREN,

reclamant,

[omissis] [desemnarea mandatarului *ad litem*];

ÎMPOTRIVA:

1/ ASBL ACERTA - Caisse d'Assurances Sociales pour travailleur[s] indépendant[s] (Casa de Asigurări Sociale pentru lucrătorii care desfășoară activități independente), [omissis]

al cărei sediu social este situat [omissis] la [omissis] BRUXELLES,

pârâtă în ceea ce privește opoziția la somația de plată,

[omissis] [desemnarea mandatarului *ad litem*];

2/ Institut National d'Assurances Sociales pour Travailleurs Indépendants (Institutul Național de Asigurări Sociale pentru lucrătorii care desfășoară activități independente, denumit în continuare [omissis] „I.N.A.S.T.I.”), [omissis]

al cărei sediu social este situat [omissis] la [omissis] BRUXELLES,

pârât,

[omissis] [desemnarea mandatarului *ad litem*];

3/ ÉTAT BELGE (statul belgian), reprezentat de domnul Franck VANDENBROUCKE, vice-prim ministru al afacerilor sociale și al sănătății publice, [omissis] și de domnul David CLARINVAL, ministrul claselor mijlocii, al salariaților care desfășoară activități independente, al IMM-urilor, al agriculturii, al reformelor instituționale și al reînnoirii democratice [omissis] [desemnarea mandatarului *ad litem*];

* * * *

[omissis] [formulă procedurală uzuală]

Având în vedere cererea introductivă primită la grefa instanței de trimitere la 15 ianuarie 2021, formulată de avocatul reclamantului împotriva afilierii din oficiu la care a fost supus acesta începând cu 12 februarie 2007 - deși este funcționar european (cu cetățenie britanică), născut la 4 octombrie 1940, pensionat de la 8 martie 2006 - la sistemul belgian de securitate socială al lucrătorilor care desfășoară activități independente, pentru că a desfășurat în Belgia:

- din luna februarie 2007, în domeniul cercetării și dezvoltării științelor fizice și naturale, până în iunie 2020,
- din luna martie 2016, funcția de președinte al consiliului de administrație al a.s.b.l. [omissis] [denumirea asociației], până în luna martie 2020 și
- din luna octombrie 2018, în calitate de președinte al a.s.b.l. [omissis] [denumirea asociației] până în octombrie 2020;

[omissis]

[formule procedurale uzuale]

Având în vedere că cererea introductivă este motivată, în esență, prin aceea că, după cum

„[...]”

a confirmat Curtea de Justiție, prin **Hotărârea din [1]0 mai 2017** [*Wenceslas de Lobkowicz împotriva Ministère des Finances et des Comptes publics*, C-690/15], [omissis]:

- (1) Că sistemul de securitate socială al funcționarilor și al agenților UE (SSUE) este de aceeași natură cu sistemele de securitate socială prevăzute de Regulamentul nr. 883/2004 în măsura în care este **primar, obligatoriu și complet** și
- (2) că, prin urmare, principiile rezultate din Hotărârea „De Ruyter” sunt aplicabile agenților Uniunii Europene și (3) că, în **consecință, este interzis ca agenții UE să fie supuși contribuțiilor sociale afectate finanțării sistemului de securitate socială al unui stat membru [...]**

Întrucât reclamantul era supus EXCLUSIV și OBLIGATORIU sistemului special de securitate socială și de asigurări de sănătate [al] Uniunii Europene (SSEU), care îi asigură o protecție socială completă, principiul unicității sistemului de securitate socială interzicea INASTI să îl afilieze „în mod forțat” pe acesta la sistemul belgian de securitate socială, de la care nu beneficiază de nicio prestație de orice natură, contributivă sau necontributivă. **Acesta a contribuit 13 ani în zadar [...]**”;

Având în vedere că pârâtul

- argumentează mai întâi, în drept, că „cumulul pensiei pentru limită de vârstă cu desfășurarea unei activități profesionale ca lucrător independent, care determină supunerea la Decretul regal nr. 38, este autorizat, până la 31 decembrie 2014, în măsura în care venitul profesional realizat prin această activitate independentă nu depășește un anumit plafon. De la 1 ianuarie 2015, persoanele cu vârsta de 65 de ani și mai mult pot obține un venit suplimentar nelimitat.

(și că)

A declara că un funcționar european pensionat care desfășoară o activitate independentă în Belgia nu este obligat să plătească nicio contribuție de securitate socială ar risca să afecteze egalitatea de tratament dintre funcționarii Uniunii și [orice] alt funcționar sau lucrător independent sau salariat din Belgia, întrucât numai funcționarii europeni ar fi scutiți de plata contribuțiilor de securitate socială ale lucrătorilor care desfășoară activități independente.

Contribuțiile sociale plătite de pensionarii care continuă să desfășoare o activitate independentă după împlinirea vârstei de pensionare și, în consecință, în plus față de statutul lor de pensionar, sunt contribuții de solidaritate [...]”;

- în continuare, precizează, în fapt și cu titlu subsidiar, că, având în vedere scrisoarea [omissis] din 28 decembrie 2020, primită atunci de aceasta, ținând seama de prescripția extinctivă cincinală, suma solicitată inițial de 50 732,50 euro trebuie redusă la 35 209,22 euro;

Având în vedere că cei doi copârâți, la rândul lor, arată în esență că, în temeiul articolului 14 din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene (JOUE C326 din 26.10.2012, p. 266-272), legiuitorul Uniunii stabilește regimul prestațiilor sociale aplicabile funcționarilor și altor agenți ai Uniunii.

Acesta este obiectul Statutului instituit în temeiul Regulamentului nr. 31 (C.E.E.A) al Consiliului din 18 decembrie 1961 (JO-CEE P 045 din 14.6.1962, p. 1385), astfel cum a fost modificat în mai multe rânduri de atunci (denumit în continuare „statutul”).

În temeiul articolului 72 alineatul (1) din statut, funcționarii europeni aflați în activitate sunt beneficiari ai prestațiilor de îngrijire a sănătății instituite prin Sistemul comun de asigurări de sănătate din cadrul PUE (denumit în continuare „RCAM”). Ei continuă să beneficieze de acesta după încetarea raporturilor de muncă, în special dacă au rămas în serviciul Uniunii până la împlinirea vârstei de pensionare [articolul 72 alineatul (2) din statut] [...].

Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JOUE L 166 din 30.4.2004, P. 1-123, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82) (denumit în continuare „Regulamentul 883/2004/CE”) a abrogat Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al

Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială salariaților, persoanelor care desfășoară activități independente și membrilor familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității (*JOCEE* L 149 din 5.7.1971, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26) (denumit în continuare „Regulamentul 1408/71/CEE”).

În temeiul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004/CE, persoanele cărora li se aplică regulamentul (în special orice resortisant al unuia dintre statele membre ale UE) „sunt supuse legislației unui singur stat membru”, astfel cum este stabilită în conformitate cu acest regulament. Acest principiu, denumit al unicității sistemului de securitate socială, era deja enunțat la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul 1408/71/CEE.

Jurisprudența în acest domeniu poate fi rezumată în raport cu Hotărârea Curții de Justiție din 26 octombrie 2016, pronunțată în cauza C-269/15, *Rijksdienst voor Pensioenen împotriva Willem Hoogstad*, EU:C:2016:802, din care următoarele puncte merită să fie citate:

Această jurisprudență pronunțată sub imperiul Regulamentului 1408/71/CEE [articolul 13 alineatul (1)] poate fi transpusă sub imperiul Regulamentului 883/2004/CE [articolul 11 alineatul (1)] (a se vedea de exemplu, în acest sens, Hotărârea *Jahin*, C-45/17, EU:C:2018:18) [omissis], după cum a subliniat Curtea de Justiție, funcționarii Uniunii „nu intră [...] sub incidența articolului 48 TFUE, care a conferit Consiliului misiunea de a institui un regim care să permită lucrătorilor să surmonteze obstacolele care pot rezulta din prevederile naționale instituite în domeniul securității sociale și pe care acesta și- a îndeplinit- o prin adoptarea Regulamentului nr. 1408/71, iar ulterior a Regulamentului nr. 883/2004” (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2000, *Ferlini*, C-411/98, EU:C:2000:530, punctele 41 și 42, și Hotărârea din 16 decembrie 2004, *My*, C-293/03, EU:C:2004:821, punctele 34-37, confirmat prin Hotărârea *Lobkowicz*, punctul 35).

Rezultă că nici Regulamentul nr. 883/2004/CE, nici în special articolul 11 alineatul (1) din acesta, referitor la principiul unicității, nu le sunt aplicabile.

În acest caz, s-a pus problema dacă un asemenea principiu putea fi totuși aplicat prin analogie funcționarilor europeni în temeiul unor dispoziții de drept al **Uniunii**.

Astfel, Curtea precizează mai întâi că „*situația juridică a funcționarilor Uniunii, în ceea ce privește obligațiile lor în materie de securitate socială, intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în temeiul raportului lor de serviciu cu Uniunea*” (a se vedea punctul 38 din hotărâre).

Acest raport de muncă nu mai există, în ceea ce îl privește pe reclamant, din anul 2006, respectiv înainte ca Belgia să îi solicite plata contribuțiilor la asigurările sociale începând cu anul 2007.

Rezultă că aplicarea prin analogie a principiului unicității are sens numai atunci când poate fi vizat *raportul de muncă* cu Uniunea, iar acesta nu poate fi acoperit de un alt sistem de securitate socială în afara celui care decurge din articolul 14 din Protocolul nr. 7 și din statut.

Or, în situația din speță, aplicarea sistemului belgian de securitate socială (statutul social al lucrătorilor care desfășoară activități independente) nu are vocația de a viza și nici de a aborda raportul de muncă al reclamantului cu Uniunea sau, pe un plan mai general, „*desfășurarea unei activități profesionale în cadrul unei instituții a Uniunii*”. Astfel, între anii 2007 și 2020 nu a mai existat niciun raport de muncă între reclamant și Uniunea Europeană.

În speță, ar fi vorba despre aplicarea prin analogie, așadar, a articolului 11 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede aplicarea legislației locului de desfășurare a activității.

În speță, reclamantul și-a desfășurat activitatea independentă, în cursul anilor 2007-2020, în Belgia;

Având în vedere că reclamantul, la rândul său, prin prezentarea „[...]” certificatului eliberat de Comisie la 16 septembrie 2020, redactat după cum urmează:

*«Sistemul comun de asigurări de sănătate (RCAM) este **obligatoriu**, valabil 24 de ore din 24 în întreaga lume (nicio țară nu este exclusă) și asigură rambursarea cheltuielilor medicale efectuate de persoanele afiliate, de soții și de copiii acestora din motive de boală, de spitalizare, de maternitate sau de accident, în limitele și în condițiile stabilite la articolul 72 din Statutul funcționarilor Uniunii și potrivit normelor subordonate aplicabile RCAM. Sistemul asigură acoperirea imediată a condițiilor medicale preexistente, atât în ceea ce privește îngrijirile spitalicești, cât și îngrijirile ambulatorii. Acesta rambursează de asemenea cheltuielile legate de stomatologie, în limitele normelor menționate anterior» [...]»*, și răspunde în mod întemeiat, printre altele, că „[...] Curtea de Justiție, prin **Hotărârea din 110 mai 2017** [Wenceslas de Lobkowicz împotriva *Ministère des Finances et des Comptes publics*, C-690/15], a declarat că:

«[F]uncționarii Uniunii sunt supuși unui sistem de securitate socială comun instituțiilor Uniunii, care este instituit, conform articolului 14 din protocol, de Parlamentul European și de Consiliu, prin regulamente, în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea instituțiilor [punctul 36].

Acest regim al prestațiilor sociale a fost instituit de statut, care prevede, în titlul V, intitulat „Regimul financiar și prestațiile de asigurări sociale ale funcționarului”, și mai precis în capitolele 2 și 3 din acest titlu, referitoare la asigurările sociale și la pensii, normele aplicabile funcționarilor Uniunii [punctul 37].

Prin urmare, situația juridică a funcționarilor Uniunii, în ceea ce privește obligațiile lor în materie de securitate socială, intră în domeniul de aplicare al

dreptului Uniunii în temeiul raportului lor de serviciu cu Uniunea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 1983, Forcheri, 152/82, EU:C:1983:205, punctul 9) [punctul 38].

Obligația ce revine statelor membre de a respecta dreptul Uniunii în exercitarea competenței lor privind organizarea sistemelor lor de securitate socială, astfel cum a fost amintită la punctul 34 din prezenta hotărâre, se extinde, așadar, la normele care guvernează raportul de muncă pe care un funcționar al Uniunii îl are cu aceasta, și anume dispozițiile corespunzătoare ale protocolului și cele ale statutului [punctul 39].

*În această privință, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 72 din concluzii, pe de o parte, **protocolul are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor** [Avizul 2/13 (Aderarea Uniunii la CEDO) din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 161] [punctul 40].*

Prin analogie cu articolul 12 din protocol, care instituie, în ceea ce îi privește pe funcționarii Uniunii, o impozitare uniformă în favoarea acestora a indemnizațiilor, salariilor și retribuițiilor plătite de aceasta și prevede, în consecință, o scutire de la impozitele naționale a acestor sume, articolul 14 din protocolul menționat, în măsura în care atribuie instituțiilor Uniunii competența de a stabili regimul prestațiilor sociale aplicabile funcționarilor lor, trebuie considerat că implică scoaterea de sub competența statelor membre a obligației de afiliere a funcționarilor Uniunii la un sistem național de securitate socială și a obligației acestor funcționari de a contribui la finanțarea unui astfel de sistem [punctul 41].

*Pe de altă parte, **statutul, în măsura în care a fost instituit prin Regulamentul nr. 259/68, prezintă toate caracteristicile prevăzute la articolul 288 TFUE, potrivit căruia regulamentul are aplicabilitate generală, este obligatoriu în toate elementele sale și se aplică direct în fiecare stat membru. În consecință, respectarea statutului se impune și statelor membre** (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 octombrie 1981, Comisia/Belgia, 137/80, EU:C:1981:237, punctele 7 și 8, Hotărârea din 7 mai 1987, Comisia/Belgia, 186/85, EU:C:1987:208, punctul 21, Hotărârea din 4 decembrie 2003, Kristiansen, C-92/02, EU:C:2003:652, punctul 32, precum și Hotărârea din 4 februarie 2015, Melchior, C-647/13, EU:C:2015:54, punctul 22) [punctul 42].*

[...]

Din considerațiile care precedă reiese că Uniunea este, cu excluderea statelor membre, singura competentă să stabilească normele aplicabile funcționarilor Uniunii în ceea ce privește obligațiile lor în materie de securitate socială [punctul 44].

*Prin urmare, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 76 din concluzii, **articolul 14 din protocol și dispozițiile din statut în materie de securitate socială a funcționarilor Uniunii îndeplinesc, în ceea ce îi privește pe aceștia***

din urmă, o funcție analogă celei a articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71 și a articolului 11 din Regulamentul nr. 883/2004, care constă în interzicerea obligării funcționarilor Uniunii să contribuie la diferite sisteme în această materie [punctul 45].

O reglementare națională [...] care grevează veniturile unui funcționar al Uniunii de contribuții și prelevări sociale afectate în mod specific finanțării sistemelor de securitate socială ale statului membru în cauză încalcă, așadar, competența exclusivă atribuită Uniunii atât de articolul 14 din protocol, cât și de dispozițiile pertinente din statut, în special cele care stabilesc contribuțiile obligatorii ale funcționarilor Uniunii la finanțarea unui sistem de securitate socială [punctul 46]».

[...]

În ceea ce privește statul belgian, în Hotărârea din 26 octombrie 2016, Curtea de Justiție a statuat în același sens că:

[...]

«Caracterul complet al acestui sistem de norme de conflict are ca efect deposedarea legiuitorului din fiecare stat membru de puterea de a stabili în mod independent întinderea și condițiile de aplicare ale legislației sale naționale cu privire la persoanele supuse acestuia și la teritoriul în interiorul căruia dispozițiile naționale își produc efectele (Hotărârea din 10 iulie 1986, Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, punctul 14, Hotărârea din 5 noiembrie 2014, Somova, C- 103/13, EU:C:2014:2334, punctul 54, precum și Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter, C- 623/13, EU:C:2015:123, punctul 35)» [punctul 34].

«Astfel, de la introducerea literei (f) la articolul 13 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, prin Regulamentul (CEE) nr. 2195/91 al Consiliului din 25 iunie 1991 (JO 1991, L 206, p. 2) de modificare a Regulamentului nr. 1408/71, principiul unicității legislației este aplicabil și lucrătorilor care și-au încetat definitiv activitățile profesionale» [punctul 38].

[...]

În aceste condiții, trebuie să se constate că afilierea reclamantului la sistemul de securitate belgian pentru lucrătorii independenți este lipsită de temei legal.

Pentru acest motiv, se impune obligarea pârâtei și a pârâților la anularea cu efect retroactiv a acestei afilieri [...];

Având în vedere, în plus, că „Ghidul practic (de) rambursare a cheltuielilor medicale[?] [omissis] precizează la pagina 3: „Care sunt beneficiarii RCAM?»: [„] Persoanele afiliate [...] pensionate [...]”.

Mai mult, având în vedere că, potrivit „Commentaire article par article (du) Statut de la fonction publique de l'Union Européenne[”] [Comentariu articol cu articol [la] Statutul funcției publice a Uniunii Europene] de Valérie Giacobbo-Peyronnel, Bruxelles, Emile BRUYLANT (p.284), se precizează, în esență, de către Christophe VERDURE:

„[...] **Noțiunea de persoană afiliată.** În cadrul articolului 72 din statut, noțiunea de persoană afiliată primește o accepțiune largă. Astfel, funcționarul este afiliat automat la RCAM. Acesta va continua să beneficieze de această asigurare, pe de o parte, **după pensionare, dacă a rămas în serviciul Uniunii Europene până la vârsta de pensionare menționată** [...]”;

Având în vedere, în sfârșit, că din examinarea jurisprudenței europene invocate rezultă că, aparent, un caz precum cel al reclamantului nu a fost încă avut în vedere;

Având în vedere, pe de altă parte, că aspectele privind eventuala culpă a unuia, a doi sau a celor trei copârâți și, prin urmare, a despăgubirii acestora în plus față de rambursarea solicitată supra, astfel cum este evaluată[,] ar putea fi abordate, dacă este cazul, numai în lumina răspunsului primit la întrebarea preliminară care va fi adresată - la sugestia subsidiară comună a reclamantului și copârâților - Curții de Justiție a Uniunii Europene în temeiul articolului 267 [primul paragraf] litera (a) și [al doilea paragraf] din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, [omissis]

PENTRU ACESTE MOTIVE,

TRIBUNALUL,

[omissis] [formulă procedurală uzuală]

Cu titlu preliminar, în temeiul articolului 267 [primul paragraf] litera (a) și [al doilea paragraf] din Tratatul privind [funcționarea] Uniunii Europene[,] adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene întrebarea [următoare]:

„Principiul de drept al Uniunii întemeiat pe unicitatea sistemului de securitate socială aplicabil lucrătorilor, salariați sau care desfășoară activități independente, activi sau pensionați, împiedică sau nu un stat membru de reședință să impună, precum în speță, supunerea unui funcționar pensionat al Comisiei Europene, care desfășoară o activitate independentă, la sistemul său de securitate socială și la plata unor contribuții sociale de pură «solidaritate», în condițiile în care acest funcționar pensionat este supus sistemului obligatoriu de securitate socială al Uniunii și nu beneficiază în niciun mod, nici în materie de prestații contributive, nici în materie de prestații necontributive, de sistemul național la care este afiliat în mod forțat?”;

Invită grefierul-șef să transmită întrebarea, împreună cu înscrisurile aflate la dosarele părților, grefierului-șef al Curții de Justiție menționate;

Suspendă între timp pronunțarea hotărârii;

[*omissis*]

Pronunțată astfel de Camera a unsprezecea a Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Tribunalul pentru Litigii de Muncă Francofon din Bruxelles) [*omissis*]
[compunerea completului de judecată]

[*omissis*]

și pronunțată în ședința publică din 9 iunie 2022 [*omissis*].

DOCUMENT DE LUCRU